

کنگره بین المللی علوم و مهندسی

آلمان - هامبورگ

اسفند ماه ۱۳۹۶

(پیدایش کوی های مسکونی در دوره ی پهلوی دوم؛ مطالعه

موردی کوی نارمک)

الناز خوشرو^{۱*}، دنیا روشن^۲، طاهره رضازاده زنده دل^۳

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی معماری، گروه معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد پردیس، پردیس، ایران
Elnaz.khoshroo2014@gmail.com

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی معماری، گروه معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد پردیس، پردیس، ایران
Donyaroshan1986@yahoo.com

۳- دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی معماری، گروه معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد پردیس، پردیس، ایران
Ta_rezazade@yahoo.com

چکیده

عرصه های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران شاهد تحولات وسیعی در دوران پهلوی بودند. این تحولات، اثرات فرهنگی، جمعیتی و کالبدی وسیعی بر جای گذاشتند. در این دوره، تمرکزگرایی، مهاجرت سیاست های توسعه موجب رشد فزاینده جمعیت تهران شدند و به این ترتیب کمبود مسکن و گرانی زمین در پایتخت پدید آمد. در چنین شرایطی، کوی های مسکونی متعددی با بهره گیری از اصول معماری و شهرسازی نوین در اطراف تهران ساخته شدند که پیش از این سابقه نداشتند. با این وصف این پژوهش بر آن است که مشخص نماید چه عواملی منجر به شکل گیری این رهیافت تازه شدند؟ و در ادامه به بررسی چگونه شکل گیری کوی مسکونی نارمک پرداخته شده است. در انجام این پژوهش از روش تحقیق تفسیری- تاریخی و روش های کتابخانه ای و میدانی استفاده گردید و هم چنین کیفیت محیط شهری محله نارمک از دیدگاه ساکنین به وسیله پرسش نامه مورد سنجش قرار گرفته است و در ادامه و با بررسی نقش احتمالی حامیان و مخاطبان کوی ها، حکومت، مردم و معماران اضلاع نقش آفرین در پیدایش این رهیافت دانسته شده، نقش آنها در پیدایش و پذیرش این کوی ها مورد کاوش قرار گرفت. مشخص گردید که نوگرایی در دوران پهلوی خصوصیت مشترک و علت همسویی اراده این سه عامل در مسیر پیدایش این کوی ها است و در رسیدن به پاسخ نقشی کلیدی ایفا می کند. این مطالعه نشان داد که همگرایی حکومت، مردم و معماران در یک تحول معماری ضروری است.

واژه های کلیدی: کوی مسکونی، نوگرایی، پهلوی دوم، نارمک، کیفیت شهری

۱- مقدمه

در دوران پهلوی تحولات وسیعی در عرصه های اجتماعی، سیاسی و اقتصادی ایران به وقوع پیوست. تمرکز روزافزون قدرت و نظام کشوری، جنگ جهانی دوم، کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ ش، اجرای برنامه های توسعه و افزایش مبادلات اقتصادی و فرهنگی با غرب نمونه هایی از این تحولات بودند که اثرات جمعیتی، کالبدی و فرهنگی وسیعی بر جای گذاشتند. در پی این سلسله از تحولات، به تدریج در دهه ۱۳۲۰ ش کمبود شدید مسکن و گرانی زمین و خانه پدید آمد. در حالی که روند تولید مسکن و ساخت و سازهای خرد در تهران و حواشی آن برای رفع این معضل کفایت نمی کرد، رهیافتی برای رفع این مشکل شکل گرفت که پیش از این سابقه نداشت. طی دهه های ۳۰ و ۴۰ ش کوی هایی ساخته شدند که به الگوهای تازه معماری و سبک نوینی از سکونت در تهران تکیه داشتند. این کوی ها به تدریج جذب بافت شهری پایتخت شدند و امروزه اثراتی از نام،